
ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

Περιληπτικά στοιχεία, για
τα Ιερά Προσκυνήματα και
του Ενοριακούς Ναούς της
Ιεράς Μητροπόλεως.

2012

(Ιερός Μητροπολιτικός Ναός)

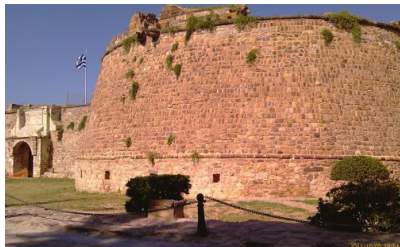
ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ
ΣΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ
ΧΙΟΥ ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ

ΙΕΡΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΧΙΟΥ

Ο Ναός τιμάται επ' ονόματι των Αγίων Μαρτύρων Μηνά, Βίκτωρος και Βικεντίου την 11^η Νοεμβρίου. Εδώ μπορούμε να προσκυνήσωμε, τεμάχια των Ιερών Λειψάνων του Μεγαλομάρτυρα και Πρωτομάρτυρα της Χίου Ισιδώρου, του Απόστολου Θωμά όπως και την Αρχιερατική στολή του Αγίου Νεκταρίου Αρχιεπισκόπου Πενταπόλεως του Θαυματουργού. Επίσης θα θαυμάσωμε την βοτσαλωτή αυλή.

Πλησίον του ως άνω Ιερού Μητροπολιτικού Ναού, στεγάζεται η **Δημόσια βιβλιοθήκη «Αδαμάντιος Κοραΐς»**, η μεγαλύτερη της Χίου και η Τρίτη της Ελλάδας, με λαογραφική και όχι μόνο, συλλογή της οικογένειας Αργέντη. Σε κοντινή απόσταση από τον Ναό, μπορούμε να επισκεφθούμε, **το Αρχαιολογικό μουσείο, το Ναυτικό μουσείο και το Βυζαντινό μουσείο**. Επίσης τον **Ιερό ενοριακό ναό του Αγίου Ιακώβου του Αδελφοθέου**, με το μεγάλο ξυλόγλυπτο και επιχρυσωμένο τέμπλο του (παλαιό τέμπλο του Μητρ. Ναού) και τα ερείπια του **Ιερού Ναού του**

Μεγάλου Βασιλείου (16^{ος} αιώνας) της οικογένειας των **Πετροκοκκίνων** μέσα στον Δημοτικό Κήπο. Στο **Κάστρο της Πόλεως** το οποίο χρονολογείται από τα βυζαντινά χρόνια, θα περιηγηθούμε τα στενά δρομάκια του, με κυριότερα αξιοθέατα, τον Ιερό Ενοριακό Ναό του Αγίου Γεωργίου, τα Οθωμανικά λουτρά, το Οθωμανικό κοιμητήριο με τον τάφο του Καρα Αλή, το παλατάκι του Ιουστινιάνη και την Σκοτεινή Φυλακή, όπου εγκλείστηκαν 74 πρόκριτοι της Χίου, οι οποίοι απαγχονίστηκαν από τους Οθωμανούς το 1822. Μεταξύ αυτών

ήταν ο Εθνοϊερομάρτυρας Μητροπολίτης Χίου Πλάτων Φραγκιάδης και ο αρχιδιάκονός του Μακάριος Γαρρής.

ΕΝΟΡΙΑ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ ΛΕΤΣΑΙΝΗΣ

Σε απόσταση δύομισι χιλιομέτρων περίπου, από το κέντρο της πόλης, σώζονται τα λείψανα της πεντάκλιτης **παλαιοχριστιανικής βασιλικής του Αγίου Ισιδώρου** (4^{ος} αιώνας) όπου βρίσκεται και ο τάφος του, μαζί με τον τάφο της Αγίας Μυρόπης.

ΕΝΟΡΙΑ ΑΓΙΟΥ ΛΟΥΚΑ ΛΙΒΑΔΙΩΝ

Τρία χιλιόμετρα από την πόλη, συναντάμε τον **Ιερό Ναό Αγίας Παρασκευής Καστέλου**, όπου φυλάσσεται και η ομώνυμη εικόνα της, την οποία έφεραν οι πρόσφυγες από τα μικρασιατικά παράλια το 1922 κατά τον διωγμό απ' τους Τούρκους. Επίσης το Ιερό Τάγμα του Αγίου Παντελεήμονος, όπου αναπαρίστανται τα προσκυνήματα της Ιερουσαλήμ.

ΕΝΟΡΙΑ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΛΙΒΑΔΙΩΝ

Πριν τον Βροντάδο, μπορούμε να προσκυνήσουμε τη **Μονή του Αγίου Γεωργίου Ρεστά** (18^{ος} αιώνας) όπου υπάρχει το ταφικό μνημείο, στο οποίο ενταφιάστηκαν τρεις μεγάλες πνευματικές μορφές της Χίου, **του Χίου Αγιορείτη Μοναχού και ιδρυτή της Μονής, Νείλου του Καλόγνωμου, του Οσίου Νικηφόρου του Χίου εκ Καρδαμύλων και του Αγίου Αθανασίου του Παρίου**. Στον ενοριακό Ναό του Σωτήρος φυλάσσονται Ιερά λείψανα των δύο τελευταίων Αγίων. Στον αύλιο χώρο της Μονής, στην βορειοδυτική πλευρά υπάρχει ο τάφος του σοφού Γυμνασιάρχη και ιστορικού **Γεωργίου Ζολώτα**.

ΙΕΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ (1930)

Πάνω από την πόλη της Χίου πηγαίνοντας για την Νέα Μονή, συναντάμε την **Μονή της Παναγίας της Βοήθειας**. Κτίτοράς της είναι ο **Όσιος Άνθιμος ο Χίος**, όπου βρίσκεται ο τάφος του και τα Ιερά του

Λείψανα. (Στη Μονή τηρείται το άβατο για τους άνδρες, εκτός της πανηγύρεως της Μονής) .

ΛΩΒΟΚΟΜΕΙΟ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΤΗΣ ΧΙΟΥ (Λεπροκομείο)

Μοναδικό κτιριακό συγκρότημα, χρονολογείται απ' τους Γενουάτες (1378). Βρίσκεται βορειοδυτικά της πόλης της Χίου, στην περιοχή Κοφινά. Εκεί υπάρχουν οι Ναοί του **Αγίου Λαζάρου και της Αγίας Υπακοής** όπου λειτουργούσαν για τις ανάγκες των ασθενών. Σε αυτόν τον χώρο διακόνησε ο Όσιος Άνθιμος ο Χίος. Το ίδρυμα συνέχισε να λειτουργεί και κατά την Τουρκοκρατία, μάλιστα σουηδός περιηγητής που παρέμεινε στο νησί για δύο χρόνια (1711-1712) αναφέρει το λεπροκομείο ως «θαυμάσιο κτήμα». Το 1822 οι τρόφιμοι του ιδρύματος σφαγιάστηκαν από τους Τούρκους. Μερικά χρόνια αργότερα επαναλειτούργησε, αλλά οι συνθήκες για τους ασθενείς ήταν πλέον άθλιες. Ωσπου φθάνουμε στα 1881 με το μεγάλο σεισμό της Χίου, που καταστρέφει το συγκρότημα ολοσχερώς. Οι πρώτες προσπάθειες για την ανοικοδόμησή του ξεκίνησαν από τις αρχές του 20ού αιώνα, η ανακαίνιση ολοκληρώθηκε το 1911 και όπως αναφέρεται τα νέα κτίρια ήταν υπερσύγχρονα.

ΆΛΛΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ (Επιγραμματα)

Το ρωμαϊκό υδραγωγείο, γνωστό ως **της κόρης το γεφύρι** (τοξωτό πέτρινο γεφύρι),

Το ρωμαϊκό γεφύρι, στην Ενορία της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος Λιβαδίων.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΧΙΟΣ

ΚΑΡΥΕΣ και ΙΕΡΑ ΝΕΑ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΧΙΟΥ (1042)

Μισή ώρα με τρία τέταρτα περίπου από την πόλη, περνώντας από το χωριό **Καρυές**, τόπο καταγωγής του **Αγίου Νεομάρτυρος Νικολάου του Χίου (1754)** και αφήνοντας πίσω μας την **Ιερά Μονή της Παναγίας Κουρνά** (17^{ος} αιώνας), σκαρφαλώνοντας το όρος **Πένθοδος**, στην κορυφή του διακρίνομε

την **Ιερά Σκήτη του Αγίου Μάρκου του Ευαγγελιστή** (1700), όπου βρίσκεται το ασκητήριο και ο τάφος του **Οσίου Παρθενίου του Χίου**. Έτσι καταλήγουμε σχεδόν στο κέντρο του νησιού, στους πρόποδες του **Προβάτιου** όρους. Εκεί είναι κρυμμένο ένα βυζαντινό Μοναστήρι, η **Αυτοκρατορική, Σταυροπηγιακή και Μαρτυρική Ιερά Νέα Μονή** με την σπουδαία ιστορία της και τα περίφημα ψηφιδωτά της, μοναδικά για την τέχνη και την ποιότητά τους. Εκεί εμόνασαν Άγιες και σπουδαίες μορφές, όπως οι τρεις ιδρυτές της, **Νικήτας, Ιωάννης και Ιωσήφ**, ο **Άγιος Νεκτάριος**, ο **Όσιος Νικηφόρος** και ο **Εθνομάρτυς Μητροπολίτης Αδριανουπόλεως, Δωρόθεος Πρώτος**. (Δεν αναφερόμαστε σε λεπτομερή ιστορικά στοιχεία γιατί έχουν γραφτεί αρκετά ιστορικά βιβλία). Πάνω απ' την Μονή, στην πλαγιά του Προβάτιου όρους, μέσα σε ένα σπήλαιο, βρίσκεται η **Σκήτη των τριών Αγίων Πατέρων**, όπου οργανώθηκε αργότερα η Μονή (1570).

ΑΝΑΒΑΤΟΣ

Ένα τέταρτο από την Νέα Μονή και περνώντας από το χωριό **Αυγώνυμα**, ήμαστε στο Μαρτυρικό χωριό του **Αναβάτου**, τον Μυστρά του Αιγαίου, με πλούσια ιστορία, αλλά με τραγικό τέλος, μιας και καταστράφηκε δύο φορές, μία κατά την σφαγή του 1822 από τους Τούρκους και την δεύτερη από τον μεγάλο σεισμό του 1881.

ΒΡΟΝΤΑΛΟΣ

ΙΕΡΟΣ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΡΟΝΤΑΛΟΥ

Στα βόρεια προάστια της πόλης της Χίου εκτείνεται η κωμόπολη του Βροντάδου, με οκτώ ενορίες και δύο μοναστήρια. Στον ως άνω Ι. Ναό φυλάσσεται, **τεμάχιο Τιμίου Ξύλου, τεμάχιο λειψάνου του Αγίου Γεωργίου του Τροπαιοφόρου, τεμάχια λίθων από τον Πανάγιο Τάφο και τον φρικτό Γολγοθά του Χριστού μας**. Επίσης φυλάσσεται η **κάρα του Εθνομάρτυρος και Ιερομάρτυρος, Πρεσβυτέρου Σταμάτιου Χαρτουλάρη**, ο οποίος σφαγιάστηκε και κάηκε από τους Τούρκους, μέσα στο Ναό την Μεγάλη Πέμπτη του 1822, κατά την ώρα της Θείας Λειτουργίας.

Άξιο προσοχής, είναι το μεγάλο μαρμάρινο κωδωνοστάσιο του Ναού (το οποίο μαζί με τον **Ιερό Ενοριακό Ναό της Παναγίας της Ερειθιανής**, είναι τα μόνα εκκλησιαστικά οικοδομήματα του Βροντάδου, που έμειναν αλώβητα κατά τον μεγάλο σεισμό του 1881). Στον αύλειο χώρο υπάρχουν τα παρεκκλήσια του **Αγίου Νεομάρτυρος Θεόφιλου του εκ Ζακύνθου**, όπου και ο τόπος του μαρτυρίου του και του **Αγίου Σταματίου Χαρτουλάρη**.

Στον προαύλιο χώρο του Ναού, βρίσκονται οι προτομές των πρώτων αξιωματικών πεσόντων της μάχης του έπους το 1912, Νικόλαου Ρίτσου και Ιωάννου Παστρικάκη, τα δύο μνημεία των εκ Βροντάδου πεσόντων στους Εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες της Ελλάδος, όπως και αυτό για τους απολεσθέντες ναυτικούς. Στον Πρόναο, υπάρχει η λάρνακα με τα οστά των δύο προαναφερθέντων Ηρώων. Τέλος ο Καθεδρικός Ναός διαθέτει αξιόλογο εκκλησιαστικό μουσείο, με πλούσιο υλικό, όπως και ο **Φιλοπρόδος Όμιλος Βροντάδου**, που στεγάζεται πλησίον του Ναού, στις εγκαταστάσεις του οποίου φιλοξενούνται ενδιαφέροντα λαογραφικά και εκκλησιαστικά εκθέματα.

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Πάνω απ' τον Βροντάδο, στους πρόποδες του όρους Αίπους, βρίσκεται ο εν λόγω Ιερός Ναός. Σε αυτό τον χώρο ασκήτεψε και εκοιμήθη ο **Άγιος Μακάριος ο Νοταράς Αρχιεπίσκοπος Κορίνθου**. Δίπλα στον Ναό βρίσκεται ο τάφος του, με τεμάχιο Λειψάνου και χειρόγραφο του. Όχι πολύ μακριά βρίσκεται το ασκητήριό του και το κάθισμά του από όπου αγνάντευε προσευχόμενος, τον Βροντάδο και τις αλησμόνητες πατρίδες μας. Κατά την ημέρα του Μ. Σαββάτου, τε- λουμέτης της τελετής της Αναστάσεως, οι προσκυνητές απολαμβάνουν το παλαιό έθιμο του ρουκετοπόλεμου μεταξύ των εκκλησιών του Αγίου Μάρκου και της Παναγίας της Ερειθιανής.

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΒΡΟΝΤΑΔΟΥ

Στις δύο άκρες του Βροντάδου βρίσκονται δύο μοναστήρια, βόρεια μετά την **Δασκαλόπετρα** (αρχαίο Ιερό Κυβέλης ή πέτρα του Ομήρου 6^{ος} αιώνας π.Χ.) είναι η **Ιερά Μονή Θεοτόκου Μυρτιδιωτίσσης (1887)**, η οποία κατά την Γερμανική κατοχή απετέλεσε ένα από τα βασικά σημεία αντίστασης, γι' αυτό και τιμήθηκε ιδιαίτερα, από το συμμαχικό αρχηγείο της

Μέσης Ανατολής. Επίσης κατά την περίοδο της ακμής της, διακρίθηκε για την πνευματική, κοινωνική και φιλανθρωπική προσφορά της. Ως εκ τούτου διατηρεί αξιόλογη βιβλιοθήκη. Νότια του Βροντάδου βρίσκεται η **Ιερά Μονή Αγίου Στεφάνου (1880)**, η οποία ιδρύθηκε από τον **Αρχιμ. Γαβριήλ**, Ηγούμενο της Ι. Σκήτης του Αγίου Μάρκου.

ΆΛΛΑ ΑΞΙΟΘΕΑΤΑ, ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΝΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΒΡΟΝΤΑΔΟΥ

Ιερός Ενοριακός Ναός Αγίου Μάρκου Βροντάδου

Στο ναό αυτό ο οποίος είναι και η πατρογονική ενορία του Σεβ. Μητροπολίτη μας, υπάρχουν εικόνες του 18^{ου} αιώνα, επίσης αξιόλογες είναι οι εικόνες του περίτεχνου μαρμαρίνου τέμπλου, οι οποίες αγιογραφήθηκαν απ' τον σπουδαίο Αγιογράφο

Γεώργιο Παναγιωτάκη, με χαρακτηριστικότερη αυτή του Αγίου Μάρκου. Επίσης φυλάσσονται τεμάχια Ιερών Λειψάνων των Αγίων Αναργύρων. Ακόμη άξια προσοχής είναι, ο ξυλόγλυπτος επιχρυσωμένος Άμβωνας και τα επίσης ξυλόγλυπτα προσκυνητάρια. Η βοτσαλωτή αυλή του ναού είναι άριστο δείγμα της μωσαϊκής διακόσμησης του αύλιου χώρου.

Ιερός Ενοριακός Ναός Παναγίας Ερειθιανής Βροντάδου

Εδώ φυλάσσονται δύο θαυματουργές εικόνες της Παναγίας. Επίσης υπάρχει εκκλησιαστικό μουσείο, όπως και μία από τις πιο αξιόλογες και περίτεχνες βοτσαλωτές αυλές της Χίου.

Ιερός Ενοριακός Ναός Αγίου Ισιδώρου Βροντάδου

Φυλάσσεται η θαυματουργή διπρόσωπη εικόνα του Αγίου Ισιδώρου.

Ιερός Ενοριακός Ναός Αγίου Νικολάου Βροντάδου

Είναι η βορειότερη ενορία του Βροντάδου. Με Ναό κτισμένο σε ιδιαίτερου φυσικού κάλλους τοπίο, ο επισκέπτης μπορεί να προσκυνήσει τεμάχια Ιερών Λειψάνων διαφόρων Αγίων, όπως και την εφέστια εικόνα του Αγίου Νικολάου, η οποία φιλοτεχνήθηκε με δαπάνη

του τοπικού παραρτήματος της Π.Ν.Ο. απ' τον Αγιογράφο Γεώργιο

Παναγιωτάκη, η οποία αποτελεί πρωτότυπο έργο του αγιογράφου. Επίσης κατά την ημέρα της πανηγύρεως, τελείται η επίσημη Δοξολογία του Ένδοξου και Αήττητου Πολεμικού Ναυτικού μας, παρουσία και των συνεορταζόντων του Εμπορικού Ναυτικού, όπως και Ιερά Αγρυπνία υπέρ των Ναυτικών κάθε τελευταία Παρασκευή του Ιουλίου.

Μνημείο πεσόντων της μάχης του Αίπους, στην κορυφογραμμή του βουνού, πάνω απ' τον Βροντάδο.

Ερείπια Πύργου στο Ρημόκαστρο Αίπους.

Ιερό παρεκκλήσιο Αγίου Γεωργίου Φλώρι.

ΚΑΡΔΑΜΥΛΑ

Στο βορειοανατολικό άκρο της Χίου και αφού περάσουμε τον Βροντάδο, τα χωριά **Συκιάδας** και **Λαγκάδας**, βρισκόμαστε στα **Καρδάμυλα**, τη γενέτειρα του **Οσίου Νικηφόρου του Χίου**, με επίγειο το **Μάρμαρο**. Επίσης μπορούμε να επισκεφτούμε, την πατρογονική οικία του **Οσίου Ανθίμου του Χίου**, όπως και την οικία του **μακαριστού Μητροπολίτη Χίου Κων/ου Δεληγιάννη**, το **Πνευματικό Κέντρο**, καθώς και τα τρία **Εκκλησιαστικά Μουσεία**.

Στα πλαίσια του περιπατητικού-ορειβατικού τουρισμού, μπορούμε να επισκεφτούμε το **Κάστρο της Γριάς** πάνω από τα Καρδάμυλα. Είναι μεσαιωνικό κτίσμα με λείψανα παλαιότερης οχύρωσης.

Συνεχίζοντας προς βορειότερα, στα χωριά **Αμάδες**, **Βίκι** και **Καμπιά**, μπορούμε να ανεβούμε στην ψηλότερη κορυφή της Χίου στο **Πελλιναίο όρος**, στα 1.293μ., ώστε να ανάψουμε ένα κερί στον ναό της Αγίας Τριάδος.

ΒΙΚΙ

Σε αυτό το χωριό θα προσκυνήσουμε δύο ενοριακά παρεκκλήσια της μεταβυζαντινής περιόδου, με αντίστοιχες τοιχογραφίες, την **Αγία Παρασκευή** και τον **Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο**.

ΠΥΤΙΟΣ

Το χωριό αυτό είναι η γενέτειρα του **Νεομάρτυρα Αγίου Γεωργίου του Χιοπολίτου** με τον νεόδμητο Ιερό Ναό του. Αξιόλογος επίσης είναι και ο ανακαινισμένος (επισκέψιμος) μεσαιωνικός πύργος.

ΑΜΑΝΗ

Η Αμανή εκτείνεται στα βορειοδυτικά της Χίου, το πρώτο χωριό που συναντάμε είναι τα **Διευχά** με την ιστορική **Μονή Αγίου Ιωάννου Προδρόμου Μουνδών (1574)**, γνωστή για τις τοιχογραφίες της, πολλές από τις οποίες είναι πρωτότυπες. Στην εποχή της ακμής του, το Μοναστήρι ήταν το αξιολογότερο, μετά τη Νέα Μονή.

Έπειτα συναντάμε τις **Κηπουριές** με τον ενοριακό Ναό του **Αγίου Παντελεήμονος**, τα **Φυτά** με την **Αγία Παρασκευή**, την **Σπαρτούντα** με τον **Προφήτη Ηλία** και την **Κατάβαση** το χωριό που μόνασε αρχικά η **Οσία Ματρώνα η Χιοπολίτισσα εκ Βολισσού**.

ΒΟΛΙΣΣΟΣ

Σαράντα χιλιόμετρα από την πόλη, μετά την Κατάβαση είναι η Βολισσός, το κεφαλοχώρι της Αμανής. Με κέντρο αυτό το χωριό, μπορούμε να επισκεφτούμε τα σπουδαιότερα προσκυνήματα της βόρειας Χίου. Αφού περιηγηθούμε το γραφικό χωριό με το μεγάλο κάστρο του, τον Ναό του **Αγίου Γεωργίου Κουρουδιώτη** που βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από το κάστρο, την **Παναγιά του Πυθώνα** με τη βοτσαλωτή αυλή της και το αξιόλογο τέμπλο της **τον Ταξιάρχη του Πυθώνα** και λίγο έξω απ' το χωριό τον **Άγιο Γεώργιο στα Βασιλικά**, μπορούμε να ακολουθήσουμε δυτική πορεία, ώστε σε μικρό χρονικό διάστημα, να βρεθούμε στο σπουδαιότερο προσκυνήμα του νησιού, στην **Αγία Μαρκέλλα**. Η Αγία κατάγονταν από την Βολισσό και το μαρτύριό της καθώς και τα πολλά θαύματά της παλαιά και σύγχρονα, συγκλονίζουν ακόμα και σήμερα, τον επισκέπτη. Στον χώρο του προσκυνήματος, είναι κτισμένος ο ομώνυμος Ναός της Αγίας, στη θέση της βάτου, με

μεγάλο ξενώνα και μετά από δύο περίπου χιλιόμετρα πεζοπορίας φθάνομε στο Αγίασμα, όπου και ο τόπος του Μαρτυρίου της. Εκεί παρατηρούμε το κόκκινο χρώμα στις πέτρες της παραλίας, που είναι συμβολισμός του αίματος της Αγίας, καθώς επίσης και τον θαυματουργικό αναβρασμό του Αγιάσματος, συνήθως κατά την ώρα που ψάλεται η Ιερά Παράκλησή της.

ΠΑΡΠΑΡΙΑ, ΠΥΡΑΜΑ, ΤΡΥΠΕΣ

Συνεχίζοντας βόρεια μετά την Βολισσό, περνάμε από τα εξής χωριά, την **Παρπαριά** με τον Ιερό ενοριακό Ναό του **Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου** και το παρεκκλήσιο της **Παναγίας της Παγούσενας**, την **Πυραμά** με τον Ιερό ενοριακό Ναό του **Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου**, με το μεγάλο ξυλόγλυπτο τέμπλο του, τις **Τρύπες** με τον Ιερό ενοριακό Ναό των **Ταξιάρχων**.

ΜΕΛΑΝΙΟΣ

Το μαρτυρικό Μελανιός είναι ένα ακρωτήριο, που κατοικήθηκε από τα αρχαία χρόνια. Το συναντάμε μετά το χωριό Τρύπες σε απόσταση 60 χιλιομέτρων από την πόλη της Χίου και ονομάστηκε Μαύρος Γκρεμός, όπου στη διάρκεια της σφαγής της Χίου από τους Τούρκους το 1822 μαρτύρησαν πολλοί άνθρωποι (άνω των 5000). Στη συγκεκριμένη περιοχή έχει χτιστεί ένα μνημείο για την μνήμη αυτών των ανθρώπων. Ερείπια του κάστρου έχουν βρεθεί στην περιοχή του Πύργου.

ΑΓΙΟ ΓΑΛΑ

Κοντά στο Μελανιός, συναντάμε το χωριό Άγιο Γάλα, με θαυμαστή ιστορία από τα Βυζαντινά χρόνια, για τις ιαματικές ιδιότητες του ασβεστούχου νερού που στάζει από μία κόγχη του βράχου σαν γάλα, σε ένα μικρό σπήλαιο κάτω από το χωριό, όπου την είσοδό του την κλίνει ο **Ναός της Παναγίας της Αγιογαλούσαινας (13^{ος} αιώνας)**, με περίτεχνο αρχαίο ξυλόγλυπτο τέμπλο.

Λίγο πιο πάνω από τον Ναό της Αγιογαλούσαινας, υπάρχει ο μεταβυζαντινός **Ναός του Αγίου Θαλλελαίου** με τις μεταβυζαντινής εποχής τοιχογραφίες και το αρχαιότερο ξυλόγλυπτο τέμπλο της Χίου (ημερομ/α επισκ/ης 1711). Κάτω απ' το μικρό σπήλαιο είναι ένα μεγαλύτερο, με ευρήματα από την πρόιμη νεολιθική εποχή (5.000-6.000π.Χ.), το οποίο είναι επισκέψιμο και με εύκολη πρόσβαση .

ΝΕΝΗΤΟΥΡΙΑ, ΚΟΥΡΟΥΝΙΑ, ΕΓΡΗΓΟΡΟΣ και ΑΦΡΟΔΙΣΙΑ

Συνεχίζοντας το οδοιπορικό μας στην Αμανή, τα χωριά που συναντάμε είναι τα **Νενητούρια** με τους τέσσερεις οικισμούς και τον Ιερό ενοριακό Ναό των **Ταξιαρχών**, τα **Κουρούνια** με τον Ιερό ενοριακό Ναό του **Αγίου Ιωάννου του Θεολόγου**, τον **Εγρηγόρο** με τον Ιερό ενοριακό Ναό της **Μεταμορφώσεως του Σωτήρος** και το μεγάλο οινοποιείο που παράγει τον γνωστό από την αρχαιότητα **Αριούσιο οίνο** «Χαριέστατος ἔστιν ὁ Χίος οἶνος καὶ τοῦ Χίου ὁ καλούμενος Ἀριούσιος. ΑΘΗΝΑΙΟΣ (δειπν. Α,32 F)». Τέλος σε ένα κομβικό σημείο, συναντάμε τα **Αφροδίσια** με τον Ιερό ενοριακό Ναό του **Αγίου Μάμα**.

ΚΕΡΑΜΟΣ και ΛΕΠΤΟΠΟΔΑ

Βόρεια κοιτώντας το Πελινναίο είναι δύο χωριά, που θα μπορούσαν να προσελκύσουν για διαφορετικούς λόγους τους επισκέπτες, στα μεν **Λεπτόποδα** υπάρχει **λαογραφικό μουσείο**, όπου περιλαμβάνονται και τα ευρήματα από την παλαιοχριστιανική των Αγιασμάτων και στην **Κέραμο** θα μπορούσαμε να περιηγηθούμε στην περιοχή των ανενεργών σήμερα **μεταλλείων**, (μόνο με ξεναγό) και να μάθουμε την ενδιαφέρουσα ιστορία τους.

ΑΓΙΑΣΜΑΤΑ

Κάτω από την Κέραμο και τα Λεπτόποδα, στο βορειότερο άκρο του νησιού, συναντάμε τα **Αγιάσματα**, μία περιοχή με οργανωμένα ιαματικά λουτρά. Επίσης υπάρχουν τρία παλαιά εξωκλήσια, **η Αγία Ζώνη**, **ο Άγιος Νικόλαος**, και **οι Άγιοι Ανάργυροι**, καθώς και το εξωκλήσι του **Αγίου Ισιδώρου** που είναι κτισμένο στα ερείπια παλαιοχριστιανικού Ναού. Τέλος στη βόρεια άκρη της ακτής, υψώνεται η Μονή του **Ευαγγελισμού της Θεοτόκου**.

ΧΑΛΑΝΔΡΑ, ΠΟΤΑΜΙΑ ΚΑΙ ΠΙΣΠΙΛΟΥΝΤΑ

Επιστρέφοντας προς Βολισσό μπορούμε να επισκευθούμε τα **Χάλανδρα** με τον Ιερό ενοριακό Ναό της **Αγίας Παρασκευής**, την **Νέα Ποταμιά** στην οποία διατηρείται και το **παλαιό χωριό** (ακατοίκητο σήμερα) με τον Ιερό Ναό του **Αγίου Αντωνίου** και το **Χωριό της Πισπιλούντας** με τον **Άγιο Κωνσταντίνο** και τον **Βυζαντινό οικισμό** με τον μεγάλο πύργο του, στην περιοχή Ταμάρκου.

ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΧΙΟΣ

ΣΙΔΗΡΟΥΝΤΑ

Φεύγοντας από την Βολισσό και προχωρώντας κάθετα προς την νοτιοδυτική Χίο, περνούμε από το χωριό Σιδηρούνα, με το βυζαντινό εξωκκλήσι του **αγίου Γεωργίου στην περιοχή Πραστιά**, στο οποίο

διατηρού νται βυζαντινές τοιχογραφίες και το μεταβυζαντινό του **Αγίου Ιωάννου στην Γερίτα**, το οποίο είναι επίσης τοιχογραφημένο με μεταβυζαντινές τοιχογραφίες .

ΛΙΘΙ

Μετά την Σιδηρούντα συναντάμε το χωριό Λιθί, στο οποίο δίδαξε ο **Άγιος Νεκτάριος** ως λαϊκός δημοδιδάσκαλος, όπου σώζεται και η **οικία του**, η οποία όμως ανήκει σε ιδιώτη.

ΒΕΣΣΑ

Το επόμενο χωριό είναι η Βέσσα, ένα μικρό καastroχώρι, από όπου κατάγονταν ο **Οικουμ. Πατριάρχης Κωνσταντίνος Ε΄ ο Βαλιάδης**, του οποίου σώζεται η **οικία**. Επίσης μπορούμε να προσκυνήσουμε τον κοιμητηριακό **Ιερό Ναό του Αγίου Δημητρίου**, όπου θα θαυμάσουμε το υπέροχο ξυλόγλυπτο τέμπλο του (1840-41), εφάμιλλο

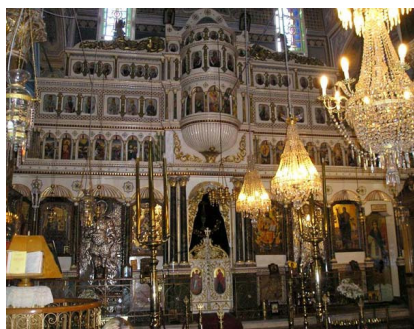
με αυτό του μικρού Ταξιάρχη των Μεστών.

ΕΛΑΤΑ

Μετά τη Βέσσα συναντούμε την Ελάτα, για να προσκυνήσουμε τον μεγαλόπρεπο Ιερό Ναό της Αγίας Τριάδας, τον οποίο ανοικοδόμησε ο εξ Ελάτας **Όσιος Παχώμιος (Αρελάς)**, ο ιδρυτής της Σκήτης των Αγίων Πατέρων. Από το ίδιο χωριό καταγόταν και ο χριστιανός ποιητής **Γ Βερίτης (Αλέξανδρος Γκιάλας)**.

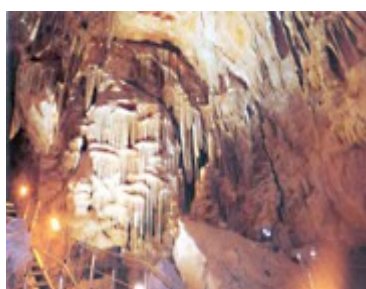

ΜΕΣΤΑ

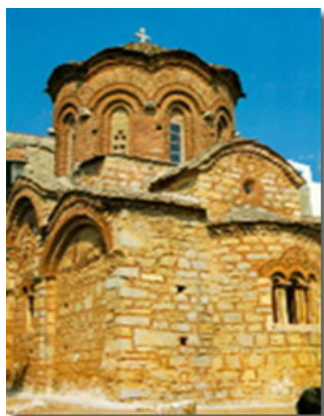
Το επόμενο χωριό είναι τα Μεστά. Σε αυτό το χωριό, σωστό καστροχώρι, με τις σιδερένιες πύλες του, μπορούμε να θαυμάσουμε τον **μεγαλύτερο Ιερό Ναό της Χίου, τους Ταξιάρχες**, με τις θαυματουργές εικόνες τους, το **μικρό εκκλησάκι του Ταξιάρχη** με το ξυλόγλυπτο τέμπλο του (1833) και τη Μονή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

ΟΛΥΜΠΟΙ

Συνεχίζοντας επί της κεντρικής λεωφόρου, περνάμε απ' το χωριό **Ολύμποι** με το αξιοθαύμαστο και επισκέψιμο **Σπήλαιο της Συκιάς**, όπου σύμφωνα με τους μελετητές η δημιουργία του σπηλαίου έγινε σε δύο διαφορετικές φάσεις: η πρώτη τοποθετείται στην **ανώτερη Ιουρασική περίοδο** (Μεσοζωική περίοδος), δηλαδή πριν 150 εκατομμύρια χρόνια και η δεύτερη στην **Καινοζωική περίοδο** δηλαδή πριν 65 εκατομμύρια χρόνια .

ΠΥΡΓΙ

Στο Πυργί με τον **βυζαντινό Ναό των Αγίων Αποστόλων του 13^{ου} αιώνα** , τον **γενοβέζικο πύργο** στο κέντρο του χωριού (όπως συνηθίζεται στα καστροχώρια) και την **οικία του εξερευνητή Χριστόφορου Κολόμβου**, ο οποίος εγκαταστάθηκε στη Χίο προκειμένου να προετοιμαστεί για το εξερευνητικό του ταξίδι, με τα γνωστά αποτελέσματα. Τέλος αξίζει να προσέξουμε και τον εξωτερικό διάκοσμο όλων των κτιρίων του χωριού, με τα περίφημα ζυστά τους .

ΕΜΠΟΡΕΙΟ

Οποσδήποτε μετά το Πυργί, πρέπει να επισκεφτούμε τον **Εμπορείο**. Είναι το επίνειο του χωριού. Εκεί η φύση άφησε ανεξίτηλα τα σημάδια της, γιατί από τα προϊστορικά χρόνια υπάρχει ένα ηφαίστειο (ανενεργό σήμερα). Νότια του κόλπου βρίσκεται το **πρωτοχριστιανικό βαπτιστήριο** με σταυρόσχημη κολυμβήθρα, σε καλή κατάσταση, με τα

ερείπια της βασιλικής δίπλα του, της οποίας ήταν παρεκκλήσιο. Στον λόφο πάνω από το βαπτιστήριο σώζονται τα λείψανα του φρουρίου που φύλαγε την είσοδο του κόλπου και στην βόρεια πλευρά του, σώζονται τα ερείπια του **αρχαίου οικισμού** (6.000-2.000π.Χ.) στην πλαγιά του **Προφήτη Ηλία**.

ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΧΙΟΣ

ΑΡΜΟΛΙΑ

Έχοντας περάσει για τα καλά στην νοτιοανατολική πλευρά του νησιού, ξεκινάμε την ανοδική μας πορεία, προς την πόλη. Φεύγοντας λοιπόν απ' τον Εμπορειό, θα μπορούσαμε να σταματήσουμε, στα Αρμόλια, το χωριό που είναι γνωστό από την παλαιά εποχή για τα πήλινα και τα κεραμικά του. Κοντά στο χωριό υπάρχει η **Ιερά Μονή Ζωοδόχου Πηγής Βρεττού (18^{ος} αιώνας)**, ένα από τα κέντρα της κολλυβαδικής κινήσεως και το Κάστρο των **Απολίγων** (1440).

ΚΑΛΑΜΩΤΗ και ΠΑΤΡΙΚΑ

Η Καλαμωτή είναι ένα απ' τα κεφαλοχώρια της νότιας Χίου και έδρα της Δημοτικής ενότητας Μαστιχοχώρων, «Μέγα και ισχυρό χωριόν μετά πύργου μεγίστου και υψηλού αφού οράται το της μαστίχης μέγα πεδίων», αναφέρει ο περιηγητής Χριστόφορος Μπουοντελμόντε που είχε επισκεφθεί τη Χίο το 1415.

Εκεί μπορούμε να επισκεφτούμε τον βυζαντινό Ναό της **Παναγίας της Αγρελωπούσενας** (13^{ος} ή 14^{ος} αιώνας). Τον εξωτερικό χώρο της εκκλησίας κοσμούν μαρμάρινα γλυπτά. Οι Αγιογραφίες της είναι εξαιρετικές καθώς και το χρυσοποίκιλτο ξυλόγλυπτο τέμπλο της. Μετά την Καλαμωτή πηγαίνοντας ανατολικά συναντάμε τα Πατρικά το χωριό απ' όπου κατάγεται ο Όσιος Νήφων ο Νέος Κοινοβιάρχης, από τους επισημότερους κολλυβάδες Πατέρες, όπου σώζονται τα ερείπια του πατρικού του σπιτιού.

ΚΟΙΝΗ, ΒΟΥΝΟ και ΦΛΑΤΣΙΑ

Συνεχίζοντας περνάμε από τη Κοινή, το χωριό στο οποίο βρίσκεται μία από τις Σταυροπηγιακές Μονές, η **Μονή της Επισκέψεως** (1667), η οποία εορτάζει το γεγονός της επισκέψεως της Παναγίας στην Ελισάβετ, έπειτα περνάμε απ' το χωριό Βουνό με τον Ναό της Αναλήψεως και τα πολλά παρεκκλήσια μέσα στον οικισμό. Τέλος το μικρό χωριό Φλάτσια, με τον Ναό των Αγίων Αποστόλων.

ΝΕΝΗΤΑ

Μετά τα Φλάτσια σε πολύ κοντινή απόσταση, βρίσκονται τα Νένητα, το χωριό με τους τρεις ενοριακούς Ναούς, δύο εκ των οποίων, ο **Άγιος Γεώργιος και η Παναγία**, διακρίνονται για τα περίτεχνα ξυλόγλυπτα τέμπλα τους μεγάλου μεγέθους, τα δύο μοναστήρια, τον **Άγιο Τρύφωνα** (17^{ος} αιώνας) με το ξυλόγλυπτο τέμπλο του και τους **Ταξιάρχες**, Μοναστήρι το οποίο κτίστηκε το 1305 και ανακατασκευάστηκε το 1844 επί **Μητροπολίτου Χίου Σωφρονίου**. Αξιόλογος επίσης είναι και ο **Βοτανικός Κήπος Αιγαίου** (είναι κοντά στην Ι. Μονή Αγίου Τρύφωνα των Νενήτων).

ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗΣ

Οδεύοντας προς την Χίο, περνάμε το χωριό **Καταρράκτη**, με τα λείψανα του **γενοβέζικου Κάστρου** του χωριού (1484), τον Ιερό Ναό **Αγίου Ιωάννου Αργέντη** (14^{ος} αιώνας), την **Ιερά Μονή Παναγίας Ρουχουνίου** (17^{ος} αιώνας) και τον παλαιό **Βυζαντινής περιόδου** οικισμό του.

ΚΑΛΛΙΜΑΣΙΑ

Έπειτα συναντάμε την **Καλλιμασιά**, ένα από τα κεφαλοχώρια της νοτιοανατολικής Χίου. με το εξαιρετο εκκλησιαστικό μουσείο, το επίσης ενδιαφέρον λαογραφικό μουσείο και τον **Βυζαντινό Ιερό Ναό της Αγίας Παρασκευής**. Σε μικρή απόσταση είναι η **Μονή της Παναγίας της Πλακιδιωτίσσης** (1625). Ξεχωριστή θέση κατέχει το ενοριακό

παρεκκλήσιο του Αγίου Αιμιλιανού (18^{ου} αιώνα) στην ομώνυμη παραλιακή τοποθεσία. Πρόκειται για συγκρότημα κτιρίων, το ναό (μονόκλιτη βασιλική) και τα «κελιά». Ο Ναός τιμάται στη μνήμη του εν Αγίοις πατρός ημών Αιμιλιανού επισκόπου Κυζίκου του Ομολογητού (8 Αυγούστου). Επίσης στην Καλλιμασια εδρεύει το **ΙΔΡΥΜΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΚΑΛΛΙΜΑΣΙΑΣ ΧΙΟΥ "ΑΓΙΟΣ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ Ο ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ"**. Τέλος η Καλλιμασιά είναι η γενέτειρα των Οικουμενικών Πατριαρχών **Ιωακείμ Β΄** του Κοκκώδη και **Ιωακείμ Δ΄** του Κρουσουλούδη του οποίου το ταφικό μνημείο βρίσκεται στον περίβολο του Παρεκκλησίου της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, έργο του γλύπτη **Γεώργιου Μπονάνου (1897)**.

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ (1586)

Πριν μπούμε στα νότια προάστια της πόλης, στα καμπόχωρα, πρέπει να κάνομε ένα ευλαβικό προσκύνημα σε έναν από τους μαρτυρικότερους τόπους, του νησιού μας, στην **Ιερά Σταυροπηγιακή Μονή του Αγίου Μηνά**. Εκεί οι Τούρκοι κατέσφαζαν το 1822, χιλιάδες χριστιανούς μετά από στενή πολιορκία. Τα σημάδια της σφαγής, εκτός των άλλων, σώζονται και στο δάπεδο του Ναού, μέχρι σήμερα. Υπάρχει και παρεκκλήσιο που φυλάσσονται οστά πολλών σφραγιασθέντων, καθώς και αξιόλογη βιβλιοθήκη.

ΑΛΛΑ ΧΩΡΙΑ ΤΩΝ ΜΑΣΤΙΧΟΧΩΡΩΝ (Επιγραμματικά)

ΕΞΩ ΔΙΔΥΜΑ Ιερός ενοριακός Ναός Εισοδείων της Θεοτόκου.

Ιερά Μονή Αγίας Ματρώνης Χαλάνδρων (1660).

ΜΕΣΑ ΔΙΔΥΜΑ Ιερός ενοριακός Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Ιερός Ναός Παναγίας Σικελιάς

Όχι πολύ μακριά απ' το χωριό **Έξω Διδύμα**, αγναντεύομε την **Παναγία Σικελιά** ένα βυζαντινό Ναό που κτίστηκε τον 13^ο αιώνα, κοντά στο χωριό.

ΜΥΡΜΗΓΚΙ

Ιερός ενοριακός Ναός Αγίας Μαρίας.

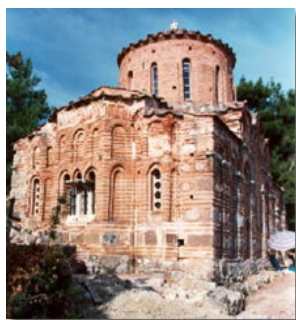
ΠΑΓΙΑΔΑ

Ιερός ενοριακός Ναός Ταξιαρχών.

ΚΑΜΠΟΧΩΡΑ

Πριν ολοκληρώσουμε την περιήγηση στο νησί, με τα τόσα αξιοθέατα, για να έχουμε πλήρη εικόνα, πρέπει να επισκεφτούμε και τα χωριά του Κάμπου της Χίου τα οποία είναι :

ΒΑΒΥΛΟΙ

Οι Βαβύλοι είναι ένα μικρό χωριό νοτιοδυτικά του Κάμπου, σε αυτό μπορούμε να επισκεφθούμε ένα από τα βυζαντινά διαμάντια του νησιού μας, την **Παναγία την Κρήνα (1287)**, με τις βυζαντινές τοιχογραφίες μέρος των οποίων επιζωγραφίστηκαν και οι επιζωγραφίσεις αυτές φυλάσσονται στο βυζαντινό μουσείο της Χίου, όπως επίσης και ο μεσαιωνικός οικισμός των **Σκλαβιών** που με βάση την μυθολογία στην περιοχή αυτή λούστηκε η Ωραία Ελένη κατά τη διάρκεια του ταξιδιού της προς την Τροία. Κατά την περίοδο των Γενουατών τμήμα του οικισμού φαίνεται να ανήκε στην οικογένεια Ιουστινιάνη (*Giustiniani*).

ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΥΚΟΥΣΗΣ

Πραγματικά σαν αετοφωλιά στέκει το χωριό του Αγίου Γεωργίου Συκούση στα 360μ. πάνω από την θάλασσα, ανάμεσα στις κορυφές Κακή Ράχη (προς Β), Προφήτης Ηλίας (Ν) και Παγόβουνο (Δ). Το χωριό αποκαλείται απλούστερα «`Αη Γιώργης» (λόγο της ομώνυμης Μονής), το οποίο αναπτύχθηκε γύρω από το «**Μετόχιον το Συκέου**», το αναφερόμενο στο χρυσόβουλλο του Μιχαήλ Παλαιολόγου (1959). Ήταν μεγάλο μετόχι της Νέας Μονής, στο οποίο υπάγονταν όλα τα Καμπόχωρα. Παλιά το χωριό ήταν περιφραγμένο με οχυρό τείχος και πύργους.

Η κοινότητα ιδρύθηκε το 1518 από τον μοναχό Σωφρόνιο Σέψη. Η **Ιερά Μονή του Αγίου Γεωργίου Συκούση (13^{ος} αιώνας)**, την οποία αρχικά ίδρυσαν, κατά την παράδοση, οι Όσιοι Πατέρες Νικήτας, Ιωάννης και Ιωσήφ της Νέα Μονής, πιστεύεται ότι ήταν πιστό αντίγραφο του καθολικού της Νέας Μονής, αλλά έχει υποστεί πολλές ανακαινίσεις και προσθήκες, που τον αλλοίωσαν τελείως. Σήμερα ο ενοριακός Ναός του χωριού είναι ο Άγιος Παντελεήμων.

ΧΑΛΚΕΙΟ

Το Χαλκειό είναι το κεφαλοχώρι της Δημοτικής Ενότητας Καμποχώρων, εκεί μπορούμε να δούμε το μεγάλο υπέρθυρο του Ιερού ενοριακού Ναού της **Κοιμήσεως της Θεοτόκου** με σπαράγματα από αρχαίο Ναό όπως και από το Κάστρο της Πόλεως της Χίου (Βαϊοφόρος). Επίσης στα βόρεια του χωριού είναι και το βυζαντινό παρεκκλήσι του **Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου**.

Αξίζει να αναφερθεί ότι στα ανατολικά του χωριού, πάνω σε ύψωμα μέσα σε καταπράσινο τοπίο, βρίσκετε η εκ βάθρων ανακαινισθείσα **Ιερά Μονή Αγίας Σκέπης (1935)**, όπου ίδρυσε και εγκαταβίωσε ο γέροντας **Κορνήλιος (Μαρμαρινός)**.

ΒΕΡΒΕΡΑΤΟ

Στο Βερβεράτο με τον Ιερό Ενοριακό Ναό της Αγίας Μαρίας, υπάρχει αξιόλογο Εκκλησιαστικό Μουσείο, όπως και παρεκκλήσια από την περίοδο των Γενουατών και μετά, με χαρακτηριστικό αυτό του Αγίου Κωνσταντίνου στην περιοχή Εφτά.

ΔΑΦΝΩΝΑΣ

Στον Δαφνώνα όπου ο ενοριακός Ναός τιμάται στον Άγιο Παντελεήμονα θα δούμε το Ιερό Παρεκκλήσιο της Παναγίας Στρατηγούσενας ή Στρατηγάτο ή Υπαπαντή Δαφνώνα. Το αρχικό κτίσμα Θεωρείται σύγχρονο της Νέας Μονής 11^{ος} με 12^{ος} αιώνας και πάλαι ποτέ μετόχι της. Σήμερα είναι ιδιωτικός Ναός καλοδιατηρημένος, με αξιόλογο ψηφιδωτό δάπεδο στο καθολικό.

ΆΛΛΑ ΧΩΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΜΠΟΥ (Επιγραμματικά)

Στην ευρύτερη περιοχή του Κάμπου, θα γνωρίσουμε και άλλα χωριά τα οποία έχουν να μας δείξουν κάτι ξεχωριστό :

ΖΥΦΙΑΣ

Ο ενοριακός Ναός τιμάται στη μνήμη της Αγίας Παρασκευής. Το χωριό αυτό είναι η γενέτειρα του καθηγητή της βυζαντινής ιστορίας στο Καποδιστριακό Πανέπ/ο Αθηνών και ακαδημαϊκού Κων. Άμαντου

ΝΕΟΧΩΡΙ

Ιερός ενοριακός Ναός Εισοδείων της Θεοτόκου.

ΒΑΣΙΛΕΩΝΟΙΚΟ

Ιερός ενοριακός Ναός Αγίου Γεωργίου.

ΘΟΛΟΠΟΤΑΜΙ

Ο ενοριακός είναι ο Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου αξιόλογο δε είναι και το παρεκκλήσιο που τιμάται στους Αγίους Αποστόλους Πέτρου και Παύλου, κατά την πανήγυρη του οποίου εορτάζουν οι ποτοποιοί.

ΤΑΛΑΡΟΣ ΚΑΜΠΟΥ

Το Τάλαρος είναι περιοχή ανατολικά του Κάμπου, με **Ιερό Ενοριακό Ναό του Αγίου Πολυκάρπου**, του οποίου το παλαιό μαρμάρινο τέμπλο, κοσμούσε κάποτε τον πάλαι ποτέ Μητροπολιτικό Ναό της Χίου **τον Ταξιάρχη της καμπάνας** (δεν υπάρχει πλέον).

Τέλος ο Κάμπος φημίζεται για τα σπουδαία ιστορικής και αρχιτεκτονικής αξίας **αρχοντικά** του, τα περισσότερα απ' τα οποία χρονολογούνται από τα χρόνια των Γενοβέζων .

ΘΥΜΙΑΝΑ

Καθώς ολοκληρώνομε το οδοιπορικό μας, καλό είναι να επισκεφτούμε και ένα μνημείο της νεότερης εκκλησιαστικής τέχνης, **τον Ιερό Ενοριακό Ναό Αγίου Ευστρατίου Θυμιανών**, τον δεύτερο μεγαλύτερο Ναό της Χίου, του οποίου η

ανοικοδόμηση, αποτέλεσε αρχιτεκτονικό επίτευγμα της εποχής, με περίτεχνο εξωτερικό διάκοσμο από θυμανούσικη πέτρα.

Στον Ιερό Ναό φυλάσσεται τεμάχιο Ιερού Λειψάνου του Αγίου Ευστρατίου και στον αύλειο χώρο του, υπάρχει το ταφικό μνημείο του αιμνήστου Μητροπολίτη Χίου Ιωακείμ Στρουμπή.

Θα ήταν παράληψη να μην αναφέρομε και την **Ιερά Μονή των Αγίων Αναργύρων Θυμανών του 17^{ου} αιώνα.**

ΒΑΡΒΑΣΙ

Με το Βαρβάσι ολοκληρώνομε το οδοιπορικό μας, αφού βρίσκεται στην νότια «πύλη» της πόλης. Τα αξιολογότερα μνημεία που συναντάμε και ανήκουν στη νεότερη εκκλησιαστική ιστορία είναι :

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΒΑΡΒΑΣΙΟΥ

θαυματουργικό τρόπο.

Ο Μικρασιατικός Ιερός ενοριακός Ναός του Αγίου Χαράλαμπος, κτίστηκε από τους πρόσφυγες κυρίως της Κρήνης (Τσεσμέ) της Μ. Ασίας στον οποίο φυλάσσεται η θαυματουργή εικόνα του Αγίου Χαράλαμπος, μεταφερθείσα στη Χίο με

ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΛΟΥΚΑ ΒΑΡΒΑΣΙΟΥ

μεγάλη καλλιτεχνική αξία, οι τέσσερεις γωνίες της βάσεως είναι κτισμένες με ηφαιστειογενείς πέτρες από το Βεζούβιο της Ιταλίας. Τέλος περίτεχνα είναι και τα μαυσωλεία στο αίθριο του Ιερού Ναού.

Ο Ιερός Ενοριακός Ναός Αγίου Λουκά Βαρβασίου, κοσμεύεται από μαρμάρινο τέμπλο του γλύπτη Ιωάννη Χαλεπά (1876), πατέρα του γνωστού στην νεότερη Ελλάδα γλύπτη, Γιαννούλη Χαλεπά. Επίσης το κωδωνοστάσιο (1907) έχει

ΗΡΩΙΚΑ ΨΑΡΑ

- 1) **Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου Ψαρών**, ο ιστορικός Ναός όπου προσευχήθηκε ο πυρπολητής ο Κωνσταντίνος Κανάρης πριν πυρπολήσει την Τουρκική Ναυαρχίδα στο Λιμάνι της Χίου (1822).
- 2) **Ιερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Ψαρών 18^{ος} αιώνας**.
- 3) Μουσείο
- 4) Αρχαιολογικός χώρος **Αρχοντίκι** Ψαρών.
- 5) Η μαύρη ράχη των Ψαρών.

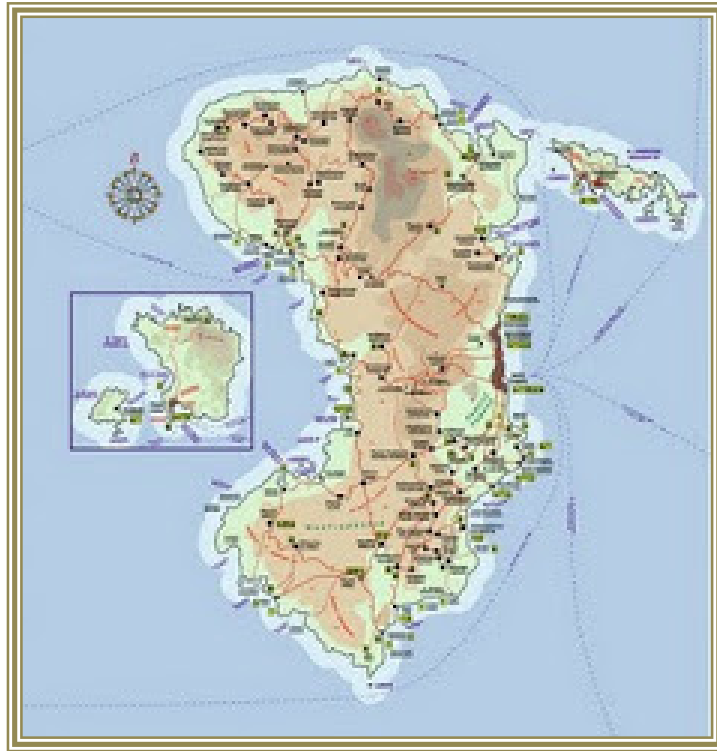
ΟΙΝΟΥΣΣΕΣ

1. **Ιερός Ενοριακός Ναός Αγίου Νικολάου Οινουσσών**, εκεί φιλάσσεται τεμάχιο Ιερού Λειψάνου του Αγίου Νικολαου.
2. **Ιερά Μονή Ευαγγελισμού της Θεοτόκου** (τελεί υπό την τάξη του παλαιού ημερολογίου), με τοιχογραφίες του περίφημου αγιογράφου Φώτη Κόντογλου.
3. Ναυτικό μουσείο.

ΤΕΛΟΣ ΚΑΙ ΤΩ ΘΕΩ, ΔΟΞΑ

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ

Όσον αφορά στο θέμα της μετακίνησης και διαμονής των προσκυνητών, σας ενημερώνουμε ότι, επί του παρόντος, η Ιερά Μητρόπολη Χίου δεν διαθέτει Εκκλησιαστικά καταλύματα. Οπότε για την καλύτερη εξυπηρέτησή σας στους **εκκλησιαστικούς χώρους** που επιλέγετε να επισκεφτείτε, καλό είναι να ενημερώνετε την Ιερά Μητρόπολη στα τηλ. 2271044045-43045.

Επιμέλεια: Αρχιμ. του Οικ. Θρόνου και Πρωτοσύγκελλος της Ι. Μητροπόλεως Χίου
κ. Γεώργιος Λιαδής
Κείμενα: Πρωτοπρ. Ιωάννης Ν. Κουντουριάδης